

Patris officium sit. Sic etiam Patris est constituere, quando solvendus sit mundus, quando dies iudicii futurus sit, hoc est, quod apostolus dicit, Act. 1, 7: *Non est vestrum nōsse tempora, vel momenta, quae Pater possit in sub-potestate*. Propterea solus ipse scire significatur. Atque hic nisi fallor, verus est sensus.

VERS. 37. — SICUT ACTEM IN DIEBUS NOE; *ὡς ἔσται ἡ ἐπιπέτης τοῦ Νῶε, sic erit adventus filii hominis*, id est, quod accidit tempore Noe, accidit tempore adventus mei, ut sequentibus versibus explicatur.

VERS. 40. — UNES ASSUMETUR, ET UNES RELINQUENTUR, id est, unus eligetur et salvus erit; alter reprobitur, et peribit, ut Hieronymus et Theophylact. interpretantur. Lucas, c. 17, 34, idem narrat, quasi alio tempore, atque alia occasione dictum; sed, ut Euthymus existimat, credendum est Christum his idem, atque diverso tempore dixisse.

VERS. 43. — QUA HORA FUR VENTURUS ESSET, *ὡς ἔσται ἡ ἐπιπέτης ἡ ἑρπυζίας, quā vigiliā fur venit*; noster interpres aliiis verbis sensum expressit: quanquam arbitror non sine causa Christum potius dixisse, quā vigiliā, quā quā hora; nimirum quia dixerat paulo ante *vigilate*, id est, agite excubias more militum; alludit ergo ad eundem militarem morem, quo solent milites, ne ab hostibus improvisi opprimantur, totam noctem in quatuor distributam vigiliis excubare, nescientes quā vigiliā hostis venturus sit. De vigiliis autem, et eorum more, c. 14, 25, à nobis dictum est. Quod autem Graecis est *tenet*, recte noster interpres in futurum vertit *venturus esset*, sicut infra versu sequenti: id enim verbum praesentis temporis aliquando significat; ut c. 17, 11, annotavimus.

VERS. 45. — UT DET ILLIS CIBUM IN TEMPORE, id est, ut unicuique famulo demensum suum distribuat. Lucas, cap. 12, 42, dixit: *Ut det illis in tempore tritici mensuram* sensu eodem; alludit enim ad veterem famulorum morem, quibus, qui omnium fidelissimus erat, praeponebatur, ut eos gubernaret, et pro cuiusque meritis cibum distribuere. Solebant autem raro usi pecunia pro mercede, ut se alerent, triticum accipere, prout quisque plus minusve laboraverat, quod usque ad nostram memoriam multis in locis factum est. Hoc est, quod dicit Mattheus, *ut det illis cibum in tempore*, id est, in aestate, et quod ait Lucas, *ut det illis in tempore tritici mensuram*.

VERS. 46. — SIC FACIENTEM, id est, dantem illis cibum in tempore, attentum in officium suum; nam enim speciem loco exempli pro toto genere posuit.

VERS. 51. — ET DIVIDET EUM. Haereticorum interpretes et nonnulli novarum rerum amatores et vertunt,

VERS. 51. — ET DIVIDET EUM, ab officio amovebit:

CAPUT XXV.

1. Tunc similes erunt regnum caelorum decem virginibus, quae accipientes lampades suas exierunt obviam sponso et sponsi:

2. Quinque autem ex eis erant fatuae, et quinque prudentes:

et exponunt *dissecabit*; putant enim ad nescio quomodo veterem Iudeorum morem Christum alludere, apud quos summum supplicium erat hominem medium dissecari, ut ex Daniele, cap. 15, 55, 59, et ex lib. 1 Regum, cap. 45, 55, colligi existimant. Apud Romanos quidem ejusmodi fuisse morem, lib. 20, cap. 4, Gellius scribit; apud Iudeos verò fuisse non credo, apud quos, ut cap. 5, 22, 25, diximus, quantum tantum suppliciorum genera fuisse legimus, in quibus hoc non numeratur, praeterquam quod, ut paulo post apparet, non potest in hunc locum hic sensus convenire. Alii ergo interpretantur *dividet eum*, id est, privabit promissis bonis, atque mercede, ut Hilarius hoc loco; alii, privabit eum gratiā, quā cum prius donaverat, ut Origenes, et Theophylact. Verus sensus est quem Hieronymus, Euthymius, et auctor Imperfecti secuti sunt, *dividet eum*, id est, ejectione familiaris suā, separabit à famulorum suorum numero, sicut supra, c. 22, 12, 13, jussit rex eum, qui vestem nuptialem non habebat, extra coenaculum ejectione, et in tenebras exteriores mitti. Itaque duo supplicia notantur: alterum, quod ab officio, quo male functus fuerat, removeatur; alterum, quod in ergastulum, ubi nequam servi sunt, torquendus tradatur. Loquitur enim Christus accommodatè ad id, quod malis servis fieri solet, qui non prius medi dissecantur, deinde in custodiam cruciandi mittuntur (quam enim ineptum hoc est?) sed prius remouentur ab officio, si quod habebant, honorifico, deinde cruciantur.

PARTEMQUE EUS FOSSET. Partem vocat Hebraeorum more miseram conditionem, ut apud Job, c. 20, 29: *Hoc est pars hominis impij à Deo, et hereditas verbarum ejus à Domino*, et c. 27, 15: *Hoc est pars hominis impij apud Deum, et hereditas violentorum*; et Psalmo 10, 6: *Ignis, et sulphur, et spiritus procellarum, pars collis eorum*. Sic è contrario in bonam partem accipitur Psalmo 15, 5: *Domini pars hereditatis meae, et calicis mei*; et Psalmo 72, 26: *Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum*.

CUM HYPOCRITIS. Hypocritas vocat servos pigros et negligentes, ut simili parabola declarat capite sequenti, vers. 26 et 30. Hypocritas autem appellat, quia qui hujusmodi sunt, non solent nisi pressente domino laborare, et ut ait D. Paulus ad Ephes. 6, 6, ad oculum servire, ut non tam boni sint servi, quam ut esse videantur. Hujusmodi qui sunt, in ergastula mitti solent, atque torqueri; eò Christus alludit: significat autem infernum, qui pigrorum locus est, ut ex sequentibus apparet: *Illis erit fletus, et stridor dentium, de quo fletu et stridore, c. 13, 42, à nobis dictum est*. phrasi hebraica dividere interdum pro interficere, aut disperdere sumitur, ut I Paral. 15.

CHAPITRE XXV.

1. Alors le royaume des cieux sera semblable à dix vierges, qui ayant pris leur lampes, s'en allèrent au-devant de l'époux et de l'épouse.

2. Il y en avait cinq d'entre elles qui étaient folles, et cinq qui étaient sages.

5. Sed quinque fatuae, acceptis lampadibus, non sumpserunt oleum secum:

4. Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus.

5. Moram autem faciente sponso, dormitarunt omnes, et dormierunt.

6. Media autem nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite obviam ei.

7. Tunc surrexerunt omnes virginis ille, et ornaverunt lampades suas.

8. Fatuae autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostrae exstinguntur.

9. Responderunt prudentes, dicentes: Ne forte non sufficiat vobis et vobis, ite politis ad vendentes, et emite vobis.

10. Dum autem irent emere, venit sponsus: et quae paratae erant, intraverunt cum eo ad nuptias, et clausa est janua.

11. Novissimè vero veniunt et reliquae virginis, dicentes: Domine, domine, aperi nobis.

12. At ille respondens, ait: Amen dico vobis, nescio vos.

13. Vigilate itaque, quia nescitis diem, neque horam.

14. Sicut enim homo peregrinatus proficiscens, vocavit servos suos, et tradidit illis bona sua.

15. Et uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum, unicuique secundum propriam virtutem; et profectus est statim.

16. Abiit autem qui quinque talenta acceperat, et operatus est in eis, et lucratus est alia quinque.

17. Similiter et qui duo acceperat, lucratus est alia duo.

18. Qui autem unum acceperat, abiens fodit in terram et abscondit pecuniam domini sui.

19. Post multum vero temporis venit dominus servorum illorum, et posuit rationem cum eis.

20. Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens: Domine, quinque talenta tradidisti mihi: ecce alia quinque superlucratus sum.

21. At illi dominus ejus: Euge, serve bone et fidelis: quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

22. Accessit autem et qui duo talenta acceperat, et ait: Domine, duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo lucratus sum.

23. At illi dominus ejus: Euge, serve bone et fidelis: quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

24. Accedens autem et qui unum talentum acceperat, ait: Domine, scio quia homo durus es: metis ubi non seminasti, et congregas ubi non sparsisti:

25. Et timens, abiit, et abscondi talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum est.

26. Respondens autem dominus ejus, dixit ei: Serve

5. Les cinq folles ayant pris leurs lampes, ne prirent point d'huile avec elles.

4. Les sages, au contraire, prirent de l'huile dans leurs vases avec leurs lampes.

5. Et comme l'époux tardait à venir, elles s'assoupirent toutes, et s'endormirent.

6. Mais sur le minuit, on entendit un grand cri: Voici l'époux qui vient, allez au-devant de lui.

7. Aussitôt toutes ces vierges se levèrent, et accommodèrent leurs lampes.

8. Mais les folles dirent aux sages: Donnez-nous de votre huile, parce que nos lampes s'éteignent.

9. Les sages leur répondirent: De peur que ce que nous en ayons, ne suffise pas pour vous et pour nous, allez plutôt à ceux qui en vendent, et achetez-en ce qu'il vous en faut.

10. Mais pendant qu'elles allaient en acheter, l'époux arriva; et celles qui étaient prêtes, entrèrent avec lui aux noces, et la porte fut fermée.

11. Enfin les autres vierges vinrent aussi, et lui dirent: Seigneur, seigneur, ouvrez-nous.

12. Mais il leur répondit: Je vous le dis en vérité; je ne vous connais point.

13. Veillez donc, parce que vous ne savez ni le jour ni l'heure.

14. Car il agit comme un homme qui, devant faire un long voyage, appela ses serviteurs, et leur mit son bien entre les mains.

15. Et ayant donné cinq talents à l'un, deux à un autre, et un à un autre, selon la capacité de chacun d'eux, il partit aussitôt.

16. Celui donc qui avait reçu cinq talents s'en alla, et les fit valoir, et il en gagna cinq autres.

17. Celui qui en avait reçu deux, en gagna de même encore deux autres.

18. Mais celui qui n'en avait reçu qu'un, alla faire un trou dans la terre, et y cacha l'argent de son maître.

19. Longtemps après, le maître de ces serviteurs étant venu, leur fit rendre compte.

20. Celui qui avait reçu cinq talents s'approchant, en présenta cinq autres, et dit: Seigneur, vous m'avez donné cinq talents; en voilà cinq autres que j'ai gagnés de plus.

21. Son maître lui répondit: Bien! ô bon et fidèle serviteur; parce que vous avez été fidèle dans les petites choses, je vous établirai sur de beaucoup plus grandes; entrez dans la joie de votre seigneur.

22. Celui qui avait reçu deux talents s'approcha aussi, et dit: Seigneur, vous m'avez donné deux talents; en voici deux autres que j'ai gagnés.

23. Son maître lui répondit: Bien! ô bon et fidèle serviteur; parce que vous avez été fidèle dans les petites choses, je vous établirai sur de beaucoup plus grandes; entrez dans la joie de votre seigneur.

24. Celui qui n'avait reçu qu'un talent s'approcha ensuite, dit: Seigneur, je sais que vous êtes un homme dur; que vous moissonnez où vous n'avez point semé, et que vous recueillez où vous n'avez rien répandu:

25. C'est pourquoi, dans ma crainte, j'ai été cacher votre talent dans la terre: le voici; je vous rends ce qui vous appartient.

26. Mais son maître lui répondit: Serviteur mé-

male et piger, sciebas quia meto ubi non semino, et congrego ubi non sparsi:

27. Oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis, et veniens ego recepissem utique quod meum est, cum usurâ.

28. Tollite itaque ab eo talentum, et date ei qui habet decem talenta.

29. Omni enim habenti dabitur, et abundabit: ei autem qui non habet, et quod videtur habere, auferetur ab eo.

30. Et inutilem servum eijcite in tenebras exteriores: illic erit fletus et stridor dentium.

31. Cum autem venerit Filius hominis in majestate sua, et omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis suae:

32. Et congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab haedis:

33. Et statuet oves quidem à dextris suis, hædos autem à sinistris.

34. Tunc dicit rex his qui à dextris ejus erunt: Venite, benedicti Patris mei, possidete paratam vobis regnum à constitutione mundi.

35. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare: sitiivi, et dedistis mihi bibere; hospes eram, et collegistis me.

36. Nudus, et cooperuistis me: infirmus et visitastis me, in carcere eram, et venistis ad me.

37. Tunc respondebunt ei justi, dicentes: Domine, quando vidimus te esurientem, et pavimus te: sitientem, et dedimus tibi potum?

38. Quando autem te vidimus hospitem, et collegimus te: aut nudum, et cooperuimus te?

39. Aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere, et venimus ad te?

40. Et respondens rex, dicit illis: Amen dico vobis, quando fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.

41. Tunc dicit et his qui à sinistris erunt: Discedite à me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus.

42. Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare: sitiivi, et non dedistis mihi potum:

43. Hospes eram, et non collegistis me: nudus, et non cooperuistis me: infirmus, et in carcere, et non visitastis me.

44. Tunc respondebunt ei et ipsi, dicentes: Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, et non ministravimus tibi?

45. Tunc respondebit illis, dicens: Amen dico vobis, quamdiu non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis.

46. Et ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.

chant et paresseux, vous saviez que je moissonne où je n'ai point semé, et que je recueille où je n'ai rien répandu.

27. Vous deviez donc mettre mon argent entre les mains des banquiers; et à mon retour, j'eusse retiré avec intérêt ce qui est à moi.

28. Qu'on lui ôte donc le talent qu'il a, et qu'on le donne à celui qui a dix talents.

29. Car on donnera à celui qui a déjà; et il sera dans l'abondance: mais pour celui qui n'a rien, on lui ôtera même ce qu'il semble avoir.

30. Quant à ce serviteur inutile, qu'on le jette dans les ténèbres extérieures; c'est là qu'il y aura des pleurs et des gémissements de dents.

31. Or quand le Fils de l'homme viendra dans sa majesté, accompagné de tous ses anges, il sera assis sur le trône de sa gloire;

32. Et toutes les nations seront assemblées devant lui, et il séparera les uns d'avec les autres, comme un berger sépare les brebis d'avec les boucs;

33. Et il mettra les brebis à sa droite, et les boucs à sa gauche.

34. Alors le roi dira à ceux qui seront à sa droite: Venez, les bénis de mon Père; possédez le royaume qui vous a été préparé dès le commencement du monde.

35. Car j'ai eu faim, et vous m'avez donné à manger; j'ai eu soif, et vous m'avez donné à boire; j'étais étranger, et vous m'avez recueilli;

36. J'ai été nu, et vous m'avez revêtu; j'ai été malade, et vous m'avez visité; j'ai été en prison, et vous êtes venus me voir.

37. Alors les justes lui répondront: Seigneur, quand est-ce que nous vous avons vu avoir faim, et que nous vous avons donné à manger? ou avoir soif, et que nous vous avons donné à boire?

38. Quand est-ce que nous vous avons vu étranger, et que nous vous avons recueilli? ou sans habits, et que nous vous avons revêtu?

39. Et quand est-ce que nous vous avons vu malade ou en prison, et que nous sommes venus vous visiter?

40. Et le roi leur répondra: Je vous le dis en vérité, autant de fois que vous l'avez fait à un des moindres de mes frères que voici, c'est à moi-même que vous l'avez fait.

41. Il dira ensuite à ceux qui seront à sa gauche: Allez loin de moi, maudits, au feu éternel, qui a été préparé pour le diable et pour ses anges.

42. Car j'ai eu faim, et vous ne m'avez pas donné à manger; j'ai eu soif, et vous ne m'avez pas donné à boire;

43. J'étais étranger, et vous ne m'avez point recueilli; j'ai été sans habits, et vous ne m'avez point revêtu; j'ai été malade et en prison, et vous ne m'avez point visité.

44. Alors ils lui répondront aussi: Seigneur, quand est-ce que nous vous avons vu avoir faim, ou avoir soif, ou être étranger, ou sans habits, ou malade, ou en prison, et que nous avons manqué de vous assister?

45. Mais il leur répondra: Je vous dis en vérité, autant de fois que vous avez manqué de le faire à un de ces plus petits, vous avez manqué de le faire à moi-même.

46. Et ceux-ci iront dans le supplice éternel, et les justes dans la vie éternelle.

VERS. 1. — Tunc; cum Dominus improvisus venerit; pendet enim ex superiore capite sententia; et aliis duabus parabolis, altera decem virginum, altera talentorum, idem quod precedenti servi parabolâ, declaratur.

SIMILE ERIT; id est, tunc apparet quod nunc non apparet, dum boni malis in Ecclesiâ mixti sunt, idem in regno cælorum, id est, in Ecclesiâ fieri, atque si decem virgines lampades suas acciperent, ut sponso obviam exirent, quemadmodum, c. 13, 16, explicavimus. Quò tota spectet parabolâ ex conclusione, quæ versu 15 ponitur, perspicuum est, debere nos semper vigilare, ut capite precedenti, versu 42, dixerat; semper paratos esse, quia nescimus quâ horâ Dominus venturus sit; bonorum operum copiam in adventum Christi preparare. Idem enim hoc capite, quod superiore, prosequitur argumentum. Quindecim in totâ parabolâ partes sunt: Prima est, sponsus, quem nemo dubitat esse Christum, ut multis jam locis exposuimus, c. 9, 15, et c. 22, 2. Additur à nostro interprete, et sponsæ, quod in Græcis nunc codicibus non est; neque D. Basilus in Moralibus, cap. 5, neque Chrysost. Theophylact. et Euthym. hunc locum tractantes legunt. Legit tamen procul dubio Latinus interpres, legit Origenes tractatu in Math. 52; legit Hilarius canone 27; legit D. Augustinus epistolâ 120, et, ut videtur, sermone 22 de Verbis Domini secundum Mattheum, et lib. 83 Questionum, questione 59; legit et Syrus interpres, et legendum ego, si non necessario, tamen propter veteres interpretes, et tot veterum scriptorum auctoritatem, existimo. Neque ut quidam putant, hæc lectio abhorret à sententiâ, quòd dicant non solere sponsam obviam sponso procedere; sed domi eum operiri. Non enim dicitur hoc loco sponsam sponso processisse obviam, quod insolens fortassè videri posset, sed dicitur virgines sponsæ et sponso obviam processisse. Solet autem sponsus sponsam in domum suam ducere, unde et uxorem ducere dictum est. Convenit et res significata: nam Christi sponsam Ecclesiam esse sæpè jam diximus, et altera parabolâ, c. 22, 2, evangelista declaravit. Triumphantem autem Ecclesiam, tanquam sponsam, cum Christo ad judicium venturam esse Joannes in Apocalypsi, c. 21, 2, testatur: *Vidi, inquit, sanctam civitatem Jerusalem novam descendentem de celo à Deo paratam sicut sponsam ornatum viro suo*. Secunda pars parabolæ sunt decem virgines; ubi triplex est questio: prima, cur virginitus; secunda, cur decem regnum cælorum comparetur; tertia, quid virgines significant. Origenes et Hieronymus propterea virginitus potius quam alius regnum cælorum comparatum esse dicunt, ut fidei integritas significaretur, quæ corporis virginitati similis est. Chrysostomus verò,

VERS. 1. — A superiore capite triam quæ sequuntur parabolâ sententia pendet atque eò spectat ut vigilantes, et bonis operibus intenti adventum Domini opperiamur. Nec veniet ut sponsus, quem virgines, seu

Theophylactos et Euthymius, quia virginitas summa est virtus, ut doceret Christus neminem suis virtutibus confidere debere, quandoquidem ne omnes quidem virgines, cum præstantissimâ virginitatis virtute præditi essent, ad nuptias, id est, in cælum ingressæ fuerunt. Alii nonnulli recentiores interpretes, quorum in hæc re opinionem magis probò, non aliâ de causâ virginitus potius quam aliis, regnum cælorum comparatum fuisse putant, quàm quòd consuetudo esset ut virgines tadem præferentes sponsum domum deducerent. Decem autem comparatum fuisse Valentiniiani et Gnostici propter decem hominis sensus, quinque corporeos, quinque incorporeos dederunt, suam etiam hæc heresim confirmantes, ut Tertullianus in Libro de Animâ auctor est. Simile quiddam auctor Imperfecti dicere videtur. Alii propter quinquesensum, qui, dum eis benè utimur, sapientes; dum malè, insipientes sunt, itaque decem efficiunt, ut scribit Hieronymus et Beda in Commentariis, et D. Augustinus epistolâ 120, cap. 55, et D. Gregorius homiliâ 12 in evangelia. Probabilia hæc sunt; sed potius credo propterea denario numero parabolam fuisse propositam, ut omnium hominum multitudo atque universitas significaretur, quæ per hunc numerum declarari solet, ut Genesis 51, 7, 41: *Innumasti mercedem meam decem vicibus*, id est, sæpè, et Levitici 26, 26: *Postquam confregero baculum panis vestri, sita ut decem mulieres in uno cilibano coquant panes, et reddant eos ad pondus*; et Numerorum 14, 22: *Tentaverunt me jam per decem vias, nec obediunt voci meæ*. Ille ergo decem virginitus, id est, multis regnum cælorum simile esse dicitur. Per decem autem virgines, omnes quæ verè virgines sunt, Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius, Augustinus et Gregorius his locis, quos paulò supra designavimus, significari putant, nimis, ut mihi videtur, coarctatâ sententiâ. Hilarius verò et auctor Imperfecti è contrario per decem virgines omnes homines, et fideles et infideles, intelligunt, sententiâ plus justo dilatâ. Origenes et Hieronymus hoc loco, et, ut videtur, etiam Ambrosius sermone 44 in psalm. 118, nec omnes homines, nec solas virgines, sed omnes solosque fideles intelligentes existimant. His assentior, quia manifestum est Christum loqui de his qui omnes lampades suas acceperunt, quas, ut postea docerimus, non nisi fideles accipiunt. Lampas enim fides est; *Lucerna*, inquit psalm. 118, 105, *pedibus meis verbum tuum*; deinde quia eò tota tendit parabolâ, ut doceat Christum solam fidem ad salutem sine bonis operibus satis non esse. Altera hujus questionis pars erat quid per quinque sapientes, quid per quinque fatuas significetur. Hilarius per quinque sapientes omnes fideles, per quinque fatuas omnes infideles intelligit. Auctor Imperfecti per quinque sapientes omnes spirituales homines, per quinque fatuas fideles expectant; ut dominus qui à servis rationem exigit, ut iudex qui bonos à malis secretet. LAMPADAS STAS, lampadis nomine fides intelligitur omnibus communis.

omnes carnales, vel per quinque sapientes omnes quæ et corpore et spiritu, ut ait D. Paulus, virgines sunt; per quinque fatuas eas que corpore sunt virgines, animo corruptæ; Chrysostomus, Theophylactus, et Euthymius, et, ut videtur, Ambrosius sermone 44 in psalmum 118, per quinque sapientes omnes virgines, quæ præter veram animi corporisque virginitatem, charitatem etiam et misericordiam habent, eamque largiendis elemosynis exercent; per quinque fatuas eas quæ, cum virgines sint, misericordes tamen non sint, hoc est, oleum non habent in vasis suis, idcirco non dant elemosynas. Augustinus, epistolâ 120, et Gregorius, homiliâ 12 in Evangelia, et Beda, hoc loco, per quinque sapientes omnes virgines quæ humanæ, ut dicunt, intentionem habent, et virginitatis suæ laudem apud Deum, et non apud homines querunt; per quinque autem fatuas eas virgines, quæ humanam laudem aut adulationem aucupantur. Origenes, Hilarius, Hieronymus et Damascenus, aut quisquis historicus, quæ ejus nomine circumferuntur, auctor fuit, cap. 9, per quinque sapientes omnes homines intelligit, qui cum fide bona opera habent; per quinque fatuas omnes qui fidem quidem habent, opera non habent. Hæc interpretatio non solum maxime, sed etiam, ut sibi videtur, solum probabilis est, quia, ut paulo post, dicturi sumus, hoc maxime in parabola agitur, solam fidem sine bonis operibus ad salutem non satis valere; deinde quia idem et per præcedentes cap. 24, 45, et per sequentes parabolas infra, versu 14, declaratur non satis esse credere, nisi etiam bonis operibus vigilans, quia nescimus quâ horâ Dominus venturus sit. Idem etiam alterâ parabola, cap. 22, 2, declaratur esse; ubi, quemadmodum hic fatuæ virgines, ita iuventus ille, qui per fidem iam venerat, et in conaculum intrayerat, quia vestem nuptialem, id est, bona opera non habebat; exclusus est. Tertia pars parabola sunt lampades, quas omnes virgines acceperunt, per quas Hilarius corpora interpreta-tur humana, in quibus divinum animi lumen elucet. Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius, Beda, Augustinus et Gregorius in illis locis, quos apte notavimus, ipsam corporis virginitatem lampadem vocari putant. Hieronymus corporis sensus. Idem Hieronymus, Hilarius, Origenes et auctor Imperfecti fidem interpretantur. Hoc aptè ad parabola sensum adhaeret. Omnes enim fidem acceperunt, quæ Christo exi-piendo exierunt obviam; sed non omnes eum illa ad nuptias ingressæ sunt, quia non omnes bona habebant opera. Quarta pars est oleum, quod sapientes accepisse, insipientes non accepisse dicuntur; quod Chrysostomus, Euthymius, Theophylactus et Ambrosius elemosynam et misericordiam interpretantur, quæ aliquando in Scripturâ oleo comparatur. Augustinus verò, Gregorius et Beda bonam intentionem, quæ apud Deum, non apud homines laudem virgines querunt, de quo paulo ante dictum à nobis est. Vera est, solaque probabilis sententia Origenis, Hilarii, auctoris Imperfecti, et Damasceni, qui per oleum opera bona intelligunt, sine quibus fides non lucet, id est,

mortua est, Jacobi 2, 26, et quibus, si advenit, fides ardet, lucet, ostenditur; ostende, inquit, vers. 18, *nihil fidem tuam sine operibus, et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam*. Hic dicunt virgines fatuæ, vers. 8: *Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur*, non quod sine operibus statim extinguuntur fides, sed quod, cum per opera non lucet, extinguuntur videtur, et non magis quam si omnino exstincta esset, ad salutem valeat; vel, ut auctor Imperfecti interpretatur, quia ita comparatum natura est, ut, quemadmodum fides bonis operibus fovetur et conservatur, ita sine illis elanguet, et paulatim extinguatur; sumere ergo oleum in lampadibus in parabola est bonorum operum copiam, et veluti thesaurum quandam in futurum Christi adventum recondere, ut cap. 6, 20, Christus dixit: *Thesaurizate vobis thesaurum in celo, ubi neque erugo, neque linea demolitur, et ubi fures non effodiunt*. Quinta pars sunt vasa, quæ Hilarius humana corpora esse dicit, quemadmodum D. Paulus, 2, ad Cor. 4, 7, dixit: *Navemus thesaurum in vas fictilibus*. Melius animam aut conscientiam interpretabimur, quæ bonorum operum sedes et receptaculum est. Sexta pars est, quod sponus dicitur longam traxisse moram, quo minime dulcum est Christum significare voluisse longum restare tempus usque ad adventum suum, ut falsam discipulis opinionem eriperet, qui existimabant eum statim post resurrectionem venturum esse, quemadmodum Chrysostomus observavit. Eodem modo Hieronymus et Hilarius moram sponi penitentia tempus esse dicunt. Loquitur autem Christus accommodatè ad virgines, quæ sponi adventum expectabant, quibus quæ statim ut ille sperabant, non venit, nimium morari videbatur. Sic enim natura fit, ut expectantibus omne tempus longissimum esse videatur; alioqui noluit Christus ex sententia sua significare longè adventum suum adhuc abesse; nam, ut Joannes ait, 1 epistolâ, c. 2, 18: *Novissima hora est, neque conveniebat ad parabola sententiam, ut doceret longè adventum suum adhuc distare, ne homines, quos diligentes, vigilantes atque paratos efficere volebat, negligentes, desidios et securus efficeret*. Septima pars est, quod omnes virgines dormitasse dicuntur atque dormisse, quod Hilarius, et Chrysostomus hoc loco, et D. Augustinus epistolâ 120, cap. 52, et D. Basilus in Moralibus, cap. 5, interpretantur omnes virgines mortuas esse, antequam Christus veniret. Auctor verò Imperfecti dormitasse, id est, negligentes fuisse, quod facillè probarem, nisi æque sapientes atque insipientes dormitasse dicerentur. Itaque dormire interpretor desinere de adventu Domini cogitare, et eum eo tempore quo venit non expectare; quod et bonis, et malis accidit, et omnibus, qui diu aliquem expectarunt, evenire solet, ut expectare eum desinant, et illis jam non expectantibus, aut non cogitantibus, hoc est, dormientibus, veniat; quod et temporis quo sponus venit, id est, mediæ noctis circumstantiâ declarat, quæ parabola octava pars est, quam qui ex consuetudine sine aliâ sententiâ significatione adductam esse putant, quam

quod solent sponi mediâ nocte ad domum sponse venire; quemadmodum hæreticorum interpretes dicunt, sensum mihi non solum non assequi, sed etiam evertere videntur, et inter se repugnantia conjungere. Si enim mediâ nocte, non ante, sponsi veniebant, quomodo moram fecit, cum mediâ nocte nondum esset? quomodo visus est virginibus nimium morari, cum scirent ante mediâ noctem venire non debere? Fuerunt veteres auctores qui Christum mediâ nocte venturum esse crederent, quod Chrysostomus et Euthymius probabile putant, et hymno quodam ecclesiastico confirmari quodammodo videtur. Eam Hieronymus apostolicam traditionem vocat, ut in Pascha idcirco ante noctem mediâ populum dimittere non liceat, quod Christus eâ horâ, sicut olim in Ægypto, venturus crederetur, Judæos etiam Messiam suum mediâ nocte expectare. Sed in Christi sententiâ hærendum, nescitis diem, neque horam. Quod ergo mediâ nocte venisse dicitur sponus, nihil aliud significat, quam eo tempore venturus quo minime expectabatur. Quis enim crederet mediâ nocte venturum esse, cum omnes homines summa occupat quies, quemadmodum rectè Gregorius, Hilarius, Hieronymus, Augustinus eodem loco, Theophylactus et Beda interpretantur? Nona pars est clamor, qui mediâ nocte factus est: *ecce sponsus venit*. Ille præcelsus clamor ille est, qui capite præcedenti, versu 51, per tubam et vocem magnam significatus est, ut Origenes, Chrysostomus, auctor Imperfecti, Euthymius, Theophylactus, Hieronymus et Augustinus epistolâ 120, cap. 54, exposuerunt. Decima pars est, quæ ponitur versu 7: *Tunc surrexerunt omnes virgines illæ, et ornaverunt lampades suas*, quod Hilarius de corporum resurrectione atque reformatione interpretatur. Melius eadem epistolâ D. Augustinus, auctor Imperfecti et Beda hoc loco exponunt, audito rumore adventus Christi, fore ut omnes homines, qui quasi oppressi somno de illo non cogitabant, veluti expergiscantur, sicut D. Paulus dicit: *Hora est jam nos de somno surgere; nunc enim proprius est nostra salus, quoniam cum credidimus*, ad Rom. 13, 11. Ornare verò lampades suas est opera quæ quis facit, ad reddendam in judicio eorum rationem in memoriam revocare. Undecima est, quod virgines fatuæ dicunt sapientibus: *Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur*, quæ re dubium non est, significari fore ut homines qui bona opera non habuerint, nimis serò, cum judicabuntur, sanctorum auxilium implorant, ut auctor Imperfecti interpretatur; quasi velint se aliorum bonis operibus tegere. Duodecima est, quod sapientes virgines respondent: *Ne forte non sufficiat nobis et vobis, ite potius ad vendentes, et emite vobis*; ubi duo animadversione digna sunt: alterum quod sapientes virgines negant insipientibus auxilium, non quod, si possent, dare non velint; sed quod tam serò dare non possint, ut Chrysostomus, Euthymius et Theophylactus exponunt; aut, quod probabilis est, quia, ut auctor Imperfecti ait, nemo erit in illo tam horrendo judicio, qui sibi satis confi-

dat, satisque honorum operum habere videatur; hoc enim verba illa præ se ferunt, *ne forte non sufficiat nobis et vobis*. Quibus verbis neque Ecclesius thesaurus, qui sanctorum meritis constat, nec eorum in alios homines suffragia tolluntur, quasi unus bona opera juvare non possent alterum. Eadem enim ratione probaretur sanctos, etiam dum viverent, alios viventes suis precibus juvare non potuisse, quod omnibus Scripturis sacris contrarium est; ex iisdem etiam discimus sanctorum meritis mortuos adjuvari; hoc enim apud Lucam, cap. 16, 9, Christus declarat: *Facite, inquit, vobis amicos de mammonâ iniquitatis, ut, cum desereritis, recipiant vos in æterna tabernacula*; sicut et aliorum fidem atque laborem aliis sæpe prodesse, ex cap. 9, 2, multi, ut illic diximus, veteres auctores rectè collegerunt: *Videns, inquit, Jesus fidem eorum, dixit paralitico: Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua*. Quid hoc ergo est quod loco significat? Illud nimirum, tantum in judicio illo extremo unumquemque ex propriis operibus, non ex alienis, esse judicandum, ut D. Paulus dicit, 2 ad Corinth. 5, 10, et unumquemque onus suum portaturum, ut ait ad Galat. 6, 5. Sic D. Augustinus, epistolâ illâ quam sæpe citavimus 120, exponit; atque ita intelligendum est quod Hilarius et Chrysostomus scribit, declarari hoc loco neminem aliena opera juvare. Alterum est, quod fatuæ virgines ad vendentes mittunt, ut oleum sibi emant. Vendentes Origenes et auctor Imperfecti, Ecclesie Doctores, interpretantur, qui verbum Dei non pretio, sed salute et fidei confessione vendunt, sicut D. Paulus ait: *Non quæro quæ vestra sunt, sed vos*, 2 ad Corinth. 12, 14; et sicut eos non ad Evangelium duxerat, gaudium suum et coronam vocat, ad Philipp. 4, 1. Augustinus verò, Gregorius et Beda vendentes adulatores intelligunt, qui falsarum laudem fumos venditare solent, quasi per ironiam hæc dicta sint: *Ite ad adulatores, quorum laudationibus delectabimini*, et videamus quid vobis eorum ludes prodesse possunt. Hieronymus in hunc mundum fatuas virgines, id est, homines bona opera non habentes, his verbis remitti putat, ut honorum operum oleum multo sibi labore comparent. Credo hæc portem parabola non esse, sed ornamentum ex consuetudine ejus rei, quæ aut poterat accidere, aut vero similis erat, ad explendam narrationem adjectum, sicut et quod sapientes virgines dicunt: *Ne forte non sufficiat nobis et vobis*; utrumque enim non ad aliquid significandum, sed quia vero simile erat ad eum modum responsuras fuisse, virgines dixisse perhibentur. Itaque opera pretium non facit, qui horum verborum sensum non necessariâ subtilitate disquirat; id ex versu 10 intelligitur, ubi dicuntur virgines fatuæ ad emendum oleum abisse; nec enim eâ re significari potest eos qui bona opera non habuerint, in hunc mundum ad ea emenda, id est, comparanda, esse remittendos. Unusquisque enim referet, prout ante diem illum gesserit in corpore, sive bonum, sive malum, ut, 2 ad Corinth. 5, 10, docet D. Paulus; sed dictum id est, quia vero simile erat virgines fatuas ad emen-

dum oleum, cum ab aliis virginibus illud accipere non possent, iuras fuisse, et oportuit Christum verisimilem texere narrationem; quod si hoc aliquam significationem habet, illud tantum, ut mihi videtur, significare potest, homines stultos et improvidos nimis sero, et cum tempus jam preterierit, bona voluntus opera comparare, et sero esse diligentes. Decima tertia pars est, quod sponsus dicatur venisse interim; quod nemo dubitat Christi ad iudicium adventum significare. Decima quarta, quod que parate erant cum sponso ad nuptias, id est, ad nuptiarum locum, et convivium intraverint; quo vita beata declaratur, ut Apocalypsis 19, 7: *Gaudemus, et exultemus, et demus gloriam Deo, quia venerunt nuptie agni, et uxor eius preparavit se*; et versu 9: *Et dixit mihi, scribe: Beati, qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt*. Decima quinta est, quod janua clausa fuisse dicitur, cum facte virginis redierunt; quod nihil aliud significat, quam eas nimis sero bona opera facere voluisse, cum tempus jam non esset operandi, sicut Christus dixit, Joannis 9, 4: *Venit nox, quando nemo potest operari*. Neque ultra discentium est quomodo fatue virginis peracto jam novissimo iudicio in cœlum redierint, januamque pulsaverint, et Christum sollicitaverint precibus, ut sibi aditum aperiret; hæc enim omnia, sicut et illa que paulo ante diximus, non ad significandum sed ad explendum orandumque parabole contextum, adjecta sunt; neque quia id in cœlo eventurum est, sed quia inter homines vero simile erat eventurum fuisse, et, ut ait Gregorius, homilia in hæc verba 12, illud tantum indicatur: *Ibi jam à Deo non posse mereri, quod petit, qui hic noluit audire, quod jussit*.

VERS. 12. — NESCO VOS. Omnes et veteres, et novi theologi observarunt sciendi verbum hoc loco, et aliis consimilibus, non cognitionem, sed affectum declarare, et, ut vocant, scientiam approbationis, quasi dicat Christus: Non approbo vos, non agnosco pro filiis meis; aut, ut ait auctor Imperfecti: Non video in vobis signaculum Spiritus mei; de quo, 2 ad Corinth. 1, 22, et ad Ephes. 1, 3 et 4, 50, loquitur D. Paulus.

VERS. 14. — SICUT ENIM HOMO PEREGRE PROFICISSENS, Imperfecta et pendens oratio; nihil enim est quod particula *sicut* respondeat, complectatque sententiam, ut Origen., tractatu in Matthæum 35, animadvertit. Itaque intelligendum aliquid necessarium; ut sic est regnum Dei, quemadmodum vers. 1 dixit: *Simile est regnum cœlorum decem virginibus*. Similis oratio apud Marcum, cap. 15, 34. Potest dubitari num eadem hæc parabola sit atque illa que apud Lucam est, cap. 19, 11; multa enim à Matthæo hæc, et à Lucâ illic dicitur dissimilia. Lucas et alio loco et occasione alia propositam narrat, cum prandisset apud Zachæum Jerosolymam veniens, antequam asino insi-

VERS. 3. — ACCEPTIS LAMPADIBUS, NON SUMPERUNT OLEUM SECUM; idem habentes sine charitate: virginis dicitur ob fidei puritatem.

VERS. 12 et 14. — NESCO VOS; vos ut virginis ad

dens ingrederetur: Matthæus, cum sederet in monte Olivarum tertio post celebrem illum ingressum die, ut, cap. 24, 5, probavimus; Lucas decem, Matthæus tribus servis dominum bona sua distribuere narrat; Lucas, singulis servis minas singulas dedit; Matthæus, uni quinque talenta, alteri duo, tertio unum; Lucas, primum servum unâ minâ decem, secundum quinque, lucrificasse; Matthæus, primum quinque talentis alia quinque, secundum duobus quatuor; Lucas servum illum pigrum minam suam in sudario ligatam habuisse; Matthæus, in terram defodisse; quibus argumentis adductus, Chrysostomus diversas putat esse parabolâs. Hieronymus tamen et Ambrosius, in Commentariis in cap. 19 Lucæ, unum faciunt. Hoc potius probo, et quia ab omnibus recentioribus etiam auctoribus eadem esse dicitur, à quibus nolo sine magnis argumentis dissentire; et quia vix vero videtur similem Christum tam brevi temporis intervallo bis eandem parabolam diversis verbis proposuisse. Quod ergo Lucas alio loco et tempore quam Matthæus propositam fuisse indicat, novum non est, ut evangelistæ in loci ac temporis circumstantiis discrepare videantur, dum summæ rei gestæ, non ordinis ac temporis, rationem habent. Credendum ergo hæc Christum, antequam Jerosolymam ingrederetur, dixisse, quia id Lucas dixit, Matthæus tacuit, non contraxit. In cæteris vero rebus quibus videtur dissidere, non Christi verba, sed totius parabole sensum, explicare voluerunt; sensus autem et apud Lucam, et apud Matthæum, licet verba variant, idem est; estque credibile Matthæum potius quam Lucam Christi verba retulisse, et quia presens fuerat, et quia distinctius videtur totam parabolam enarrare. Fortasse Lucas, quia Christus in præcedente parabolâ regnum cœlorum decem virginibus comparavit, eundem hic numerum usurpavit. Sed id ad sensum nihil refert. Vellem Augustinus in libris de Consensu evangelistarum suam de hæc re sententiam exposuisset; sed questionem non proposuit. Videndum nunc est quò parabolæ sensus spectet: eodem, ut ait Euthymius, quò illa superior de fidelis servo, quem dominus longè abiens familie suæ dicitur proficisse, c. 24, 45; eodem etiam, quò præcedens parabola decem virginum; acceptam à Deo fidem et gratiam, diligentiam bonisque operibus excolendam, atque augendam esse, ut de se, 1 Cor. 15, 10, ait D. Paulus: *Et gratia ejus in me vacua non fuit; sed abundantius illis omnibus laboravi*; tum etiam unumquemque ex propriis operibus iudicandum, vers. 21 et 25; denique nos per gratiam à Deo acceptam ejusdem gratiæ accessionem mereri. Que partes parabolæ videri possunt, duodecim sunt: Prima homo peregrè proficiscens; quo nemo dubitare potest Christum significari. Expressius Lucas, c. 19, 12: *Homo quidam nobilis ab ït in regionem longinquam accipere sibi regnum*, nuptias vocatas non novi. SICUT ENIM, videtur suspensa oratio, et ita solutellendum, sic faciet Christus qui in cœlum ascendet, multo post tempore ad iudicium rediturus.

Nobilem enim vocat, sed non regem, quia nondum regni possessionem acceperat, quâ acceptâ regem appellat; sicut et Matthæus, nunc hominem, postea regem, vers. 34. Secunda pars est, quod homo ille nobilis, id est, Christus, peregrè dicatur proficisci, quòd Chryost. et Theophylactus de incarnatione videtur interpretari, quasi peregrè profectus fuerit, cum è cœlo in terram venit; et peregrè abierit, cum à terrâ in cœlum rediit; non quòd cœlum à terrâ longè distet, sed quòd stat ille Christus cœlestis, quo et ante incarnationem in formâ Dei erat; et post ascensionem sedet ad dexteram Patris, longissimè ab eo distans, quo habitavit in nobis habitu inventus ut homo, aut potius vernis, et non homo, opprobrium hominum, et abjectio plebis. Alii peregrè profectum dicunt, quia in cœlum ascendit, quòd longè abest à terrâ, ut Origen., auctor Imperfecti, Hieronymus, Beda; alii, quòd non nisi longo post tempore venturus esset, quemadmodum si multorum annorum peregrinationem suscepisset, ut Chrysostomus, etiam indicavit. Hoc mihi magis placet: nam loci distantia, nihil; temporis vero longinquitas multum ad rem pertinebat. Voluit enim dominus longâ absentia servorum suorum fidem diligentiamque experiri, ut cap. 21, 35, et 24, 48, et supra, hoc capite versu 5. Tertia sunt servi, quos major pars veterum auctorum Ecclesiæ doctores interpretantur, quòd illis Christus diversa talenta, id est, aliis majorem, aliis minorem gratiam ad prædicandum Evangelium et ad exponendas Scripturas sacras, contulisse videatur, ut Origenes, tractatu in Matth. 35, Chrysostomus, Hieronymus, Beda, Euthymius, et Theophylactus, in Commentariis; et D. Ambrosius, in cap. Lucæ 19; et Caesarius, homilia 22. In hac sententiam Justinus, in Tryphone, hanc parabolam aut exposuit, aut accommodavit. Alii servos omnes homines, saltem Christianos, intelligunt: omnibus enim Deus talentum aliquod, id est, gratiam aliquam dedit, quâ negotiarentur; id est, adjunctâ suâ diligentia, et ejusdem gratiæ incrementum, et vitam æternam mererentur. Sic Anastasius, questione 94, et Theophilus Antiochenus, lib. 4 Allegoriarum. Hanc ego interpretationem alterâ meliorem iudico, quia, ut ait Lucas, non solis apostolis, qui evangelii doctores erant, sed omnibus qui aderant, auditoribus parabolam Christus proposuit, et quia, ut sæpè monere soleo, non est sine necessariis argumentis Scripturæ sententia restringenda.

VOCAVIT. Adnotarunt quidam novorum hæreticorum interpretes hanc in vocandi verbo vim esse, ut significetur nullum Ecclesiæ doctorem, nisi legitime vocatum, Evangelium debere prædicare. Jam docuimus non agi tantum de doctoribus. Itaque futilis est ista subtilitas; sed non est tamen, quamvis adversariorum consilium contemnendum; rectè enim monent nos, ut eos, quia legitime vocati non sunt, non Ecclesiæ doctores, sed hæreticos, esse intelligamus. Quarta pars est quòd dicatur homo ille servis suis bona sua tradidisse, quòd vers. 15 et deinceps nominè talentorum explicatur. Itaque eadem pars para-

bole est, *tradidit eis bona sua*, et quòd postea sequitur, *uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii verbò unum*. Talenta ergo et bona que Deus hominibus distribuit, D. Ambrosius, in Commentariis in cap. 19 Lucæ, naturalem rationem esse dicit, quam qui diligenter excolit, dignus videtur esse ut ejus nature gratia insuper addatur, id est, ut plura illi committantur talenta. Hoc et nimis latè patet, quia omnibus hominibus natura data est, cum Christus de solis fidelibus loqui videatur, et non video quomodo cum eo verbo, quòd sequitur versu 15, coherere possit: *Unicuique secundum propriam virtutem*; nec enim natura, aut naturalis ratio unicuique secundum propriam virtutem data est, cum nemo, antequam naturam haberet, virtutem ullam habere posset. Alia bona et diversa talenta, diversa officia ecclesiastica, interpretantur; quale est episcopi, presbyteri, diaconi, ut auctor Imperfecti, homilia 55; alii sensus, ut Hieronymus et Beda, quorum interpretatio eadem ratione quâ illa prima D. Ambrosii refelli potest. Plerique talentum ipsum evangelium et verbum Dei, quòd doctoribus exponendum atque annuntians committitur, intelligunt, ut Justinus in dialogo contra Tryphonem; Origenes, tractatu in Matth. 35; Hilarius, can. 27; Chrysostomus, et Theophylactus in hunc locum; alii generalius omnia gratiæ, quam vocant gratis datæ, genera per talenta diversa intelligenda esse volunt, ut Anastasius questione 84. Que omnes interpretationes nimis mihi Christi sensum restringere videatur. Itaque generaliter expono talenta omnia dona que à Deo hominibus dari solent, significare; inter quæ gratiâ, quam vocant, gratiam faciens, cujus superiores auctores non meminerunt, primum locum tenet. Eam Deus hominibus tribuit, ut adhibita suâ ex parte diligentia multiplicent et augeant, non ut in terram defodiant, id est, otiosam esse sinant, quemadmodum de se dixit D. Paulus: *Et gratia ejus in me vacua non fuit*, 1 ad Cor. 15, 10, et sicut eosdem monet Corinthios, ut dent operam, ne gratiam Dei frustra acceperis videantur, 2 ad Cor. 6, 1. Quinta pars parabola videri potest numerus talentorum, quòd alii quinque, alii duo, alii unum tantum data sint. Hoc enim Hieronymus et Bedam aliosque nonnullos impulsi interpretes, ut subtiliter quærerent quid per quinque, quid per duo, quid per unum significaretur; et ut alii per quinque talenta quinque sensus; per duo intellectum et voluntatem; per unum memoriam; alii per quinque talenta quinque legis libros; per duo vetus novumque Testamentum; per unum totam Christianam sacram interpretarentur; quòd sententiâ Christi videri esse contrarium, qui hæc dubiè plus per quinque quam per duo, quam per unum significare voluit; horum verò magnorum licet auctorum ratione atque sententiâ plus duo quam quinque significarent. Itaque hunc ego numerum nihil ad sensum parabolæ pertinere arbitror, quòd ex Lucâ, c. 19, 15, manifestum est, qui non alii quinque, alii duo, alii unum talentum, sed singulis servis singulas minas datas fuisse dicit. Quòd si numerus ad parabolæ sententiam per-

thneret, Lucas eum minime variasset; mutasset enim Christi sententiam. Quia verò illud in parabola potissimum agebatur, ut doceret Christus alios homines eam gratiâ Dei diligentes, alios negligentis cooperari; hoc tantum Lucas expressit dicens, unum ex decem illis servis unâ minâ decem, alium quinque lucrifecisse. Si quid numerus apud Mattheum mysterii habet, hoc tantum habet, ut generaliter significetur nec omnibus hominibus equalia à Deo dona dari, nec equaliter omnes eam acceptis cooperari donis. Quòd autem dicat quinque pot' às quam sex, duo potius quam tria, in eo nihil existimo esse mysterii. Quòd verò ait Christus talenta distributa esse unicuique secundum propriam virtutem, haud facile est interpretari. Hilarius, auctor Imperfecti et Theophylactus, propriam cuiusque virtutem fidem intelligere videntur, quam prout quisque majorem aut minorem habet, majorem aut minorem à Deo accipit gratiam. Periculosa sententia, si intelligant nos fidem ex nobis ipsis habere, ut propria cuiusque virtus dici possit. Nam, ut ait D. Paulus, Eph. 2, 8, *Dei donum est. Fuit in eo Origenes errore, ut ex Commentariis in hunc locum apparet; fuit aliquando etiam D. Augustinus, ut ipse se reprehendens adversus Pelagianos scribens sæpè testatur, melius Hieronymus et Beda videntur interpretari unicuique secundum propriam virtutem, id est, prout se quisque ad recipiendam gratiam disponit; hoc enim ecclesiasticum est dogma, licet hæretici repugnent, et omnino verum, quamvis non ausim affirmare id Christum dicere voluisse; in medio relinquo. Nam aut vera est interpretatio, aut similitudo vera. Non existimaverim absurdum, si quis dixerit propriam cuiusque virtutem naturam esse, quam etsi ex Deo, non ex nobis ipsis habemus, tamen nihil tam nostrum vocare possimus, et est valde meo iudicio vero simile Deum in distribuendis donis suis naturâ unicuiusque rationem habere; quis enim dubitet Moysi propterea gubernandi spiritum et gratiam potius quam aliis contulisse, quia naturâ suâ prudentissimus, et, ut Scriptura testatur, omnium hominum iustissimus erat? Scio et posse, et aliquando solere balbutientes, ut Isaias, adhibitis ex altari carnibus, eloquentes efficere. Scio et per asinum loqui; sed hoc rarum, illud usitatum est. Quamquam mea hæc est sententia, non illa quidem omnino certa, sed cæteris, ut mihi videtur probabilior, verbum hoc: *Unicuique secundum propriam virtutem*, non ad aliquid in parabola significandum, sed ad explendam parabolæ narrationem ex consuetudine hominum, ex quibus parabola sumebatur, Christum adhibuisse; cuiusmodi exempla multa jam in superioribus parabolis adnotavimus, ut in hoc ipso cap., vers. 10, 11 et 12. Quia ergo solent homines bona sua servare non temerè et equaliter, sed pro cuiusque virtute ac fide distribere, dixit Christus hominem illum percipere proficentem illi quinque, alii duo, alii unum talentum tradidisse, *unicuique secundum propriam virtutem*, non quòd Deus secundum propriam cuiusque virtutem gratiam distribuit; in eo enim non est parabola ad*

rem significatam accomodanda; sed quòd id homines, de quibus Christus loquebatur, facere soleant; et, ut sæpè diximus, voluit Christus in parabolis verò similia et fieri solita narrare; etiamsi nihil ad finem parabolæ pertinerent. Sexta pars est, quod dicitur versu 20: *Domine quinque talenta tradidisti mihi; ecce alia quinque superlucraui sum.* Similiter, quòd de eo, qui duo acceperat talenta, dicitur versu 22, alia duo lucraturum esse; quid enim sit alia talenta superlucrari, variè veteres interpretes exponunt. Illi, quos diximus per talentum verbum Dei intellexisse, præterea etiam Anastasius, plura talenta superlucrari interpretantur plures homines Christianos facere, sicut loquitur de vus Paulus, 1 ad Corinth. 9, 19, 20: *Nam, cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci, ut plura lucrifacere, et factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer; in eis qui sub lege sunt, quasi sub lege essem, cum ipse non essem sub lege, ut eos qui sub lege erant, lucrifacere.* Alii plura talenta superlucrari esse dicunt majorem Scripturarum, quæ sibi commissæ sunt, et divinarum rerum notitiam sibi comparare, ut Hieronymus in Commentariis; alii fidei opera adungere, ut Hilarius, canone 21. Hæc omnia Christi sententiam nimis reddunt angustam; itaque auctoris Imperfecti mihi placet interpretatio, ut acceptam talento plura talenta superlucrari sit accepta gratiâ bene utendo gratiæ accessionem mereri; hoc enim et catholica docet Ecclesia, et aptè convenit in hunc locum, ubi id Christus agebat, ut doceret eos qui acceptis talentis bene diligenterque negotiati essent, dignos esse quibus plura talenta traderentur. Hoc enim est, quod ait versu 28: *Tolle itaque ab eo talentum, et date ei qui habet decem talenta;* et versu 29: *Omni habenti dabitur, et abundabit;* nisi forò magis placet plura talenta superlucrari hoc esse per acceptam gratiâ plura bona opera perficere, unde illud consequatur, quod modo dicebamus, ut quò quisque plura bona opera facit, majorem gratiæ accessionem mereatur; sicut illi qui alia quinque talenta superlucratu fuerat, unum insuper talentum inutilis servi datum est. Septima pars est, vers. 18: *Qui autem unum acceperat, aliens fedit in terram, et abscondit pecuniam domini sui.* Itaque videndum est, quid sit talentum in terram defodere. Duo mihi videntur hæc re significari: nimia negotiandi negligentia, cui opponitur quod postea huiusmodi servo dominus dicit, vers. 27: *Oportuit te committere pecuniam mercatoriaris, nummularis enim damus eam pecuniam quâ negotiari volumus; in terram defodimus eam quam otiosam habemus; defodere ergo talentum est gratiam Dei, ut loquitur D. Paulus, in vacuum accepisse. Significatur deinde nimis quidam timor periculi talenti. Utrumque usu venire solet his qui minus quidam metu vota aut Evangelicæ consilia violandi dicunt se solâ præceptorum observatione esse velle contentos, ne dum consilia observare volunt, ne præcepta quidem observent, id est, dum talentum ad negotiandum exponunt, non solum lucrum nullum faciunt, sed sortem etiam perdant; nam plerumque et lucrum per-*

dunt et sortem, et neque consilia observant evangelicæ, neque præcepta; sicut servus ille negligens cautus se austerum et rigidum habere dominum, qui metere tibi non seminasset, ideoque talentum in terram defodens non solum nullum fecit lucrum, sed talentum etiam, quod maxime volebat defodiendo servare, perdidit. Auctor operis Imperfecti talentum in terram defodere esse dicit acceptam gratiâ obruere carnali vitâ; Ambrosius verò in Commentariis ad id caput Lucæ rectam naturalemque rationem obruere voluptate. Sed hæc allegorica sunt. Ille, quem indicavinus, nisi fallor, verus est sensus; Lucas non dicit servum illum negligentem acceptam gratiâ inani in terram defodisse sed sudario illigasse, eodem sensu. Utrâque enim metaphora, quamvis diversâ, idem significatur, gratiâ, dum nimis timide servare volumus, otiosam reddi, et ad extremum amitti. Dubitant nonnulli cur potius Christus dixerit servum illum, qui unum, quam cæteros, qui plura acceperant talenta, in terram ea defodisse. Nihil fortassis in eo mysterii est, cum Lucas dicat singulos servos minas singulas accepisse; si quid autem est, hoc esse, arbitror, ut servi illius culpa negligentiaque evargeretur, qui cum minimis accepisset, minore quoque labore et acceptum servare, et eo negotiari potuit; quod cum non fecerit, dignus fuit à quo illud ipsum, quod acceperat, unum talentum tolleretur. Quod non ita ad rem parabolæ subjectam accomodandum esse puto, ut significetur semper eos qui minus à Deo gratiarum acceperunt esse in eis excellentis negligentiores; nec enim id perpetuo verum est, sed ut significetur magis esse reprehendendos qui cum minimis oneris acceperint, minus diligenter, fortiterque tulerunt; et qui cum minimis acceperint gratiâ, minus bene rationem reddiderunt, quia facilis est parva quam magne pecunie rationem reddere. Octava est vers. 19: *Post multam verò temporis tenui dominus servorum illorum, quâ parte dubium non est secundum Christi adventum significari, qui longè post tempore futurus erat. Nona est, quod eodem loco dicitur: Et posuit rationem eum eis, quod nihil aliud significat quam Christum in iudicio rationem acceptæ gratiæ ab omnibus, qui se ejus servos profiterentur exacturum esse. Decima est vers. 21: *Ati illi dominus ejus: Engge! serve, bone et fidelis, quia in parva fuisi fidelis, super multa te constituam, quod idem et alteri servo, qui duo talenta multiplicaverat, vers. 25, dicit. Hæc re docet Christus majora se bonis servis, quam ipsorum merita, præmia daturum esse, quia non sunt condigne passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis, ad Rom. 8, 18; et nec ocultas vitæ, nec aris tulerit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparavit Dominus his qui diligunt illum, Isaiâ 64, 4, et 1 ad Cor. 2, 9, ut Hieronymus observavit. Quid ergo? aliquid accepturi sumus præmiâ, quod meriti non fuerimus? minime id quidem dico; omne enim quod habituri sumus præmum aut meritum erimus, aut præmum non erit; sed quia non ad equalitatem justitiæ, sed ad analogiam**

dantis et accipientis advertendum est, præmum dicitur majus esse quam meritum. Nota est Alexandri vetus historia, qui cum poete, ut opinor, propter compositum carmen vim magnam pecunie jussisset dari, isque respondisset: *Nesciam hoc est poete, subiecti: At Alexandro non est nimum.* Quod sequitur, in gaudium domini tui, non est pars parabolæ distincta, sed explicatio superioris: *Super multa te constituam.* Hoc enim est super multa servum constituere, admittere illum ad gaudium domini sui, id est, ejusdem regni, ejusdem gloriæ, et ejusdem que inde percipitur, lætitiæ participem efficere; quemadmodum et de ipso Christo dictum est ad Philippenses 2, 7, 8, 9: *Ex nihili vel senectutis, formam servi accipiens, et habitum civitatis ut homo, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et Deus exaltavit illum;* et sicut de Corinthiis dicit D. Paulus, 2 ad Cor. 1, 7: *Spes nostra firma est pro vobis, scientes quod sicut socii passionum estis, sic eritis et consolationis;* et 2 ad Timoth. 2, 12: *Si sustinebimus, et coregabimur. Lucas, c. 19, 17, aliquando aliter scribit: Engge! bone serve, quia in modico fuisi fidelis, eis potestatem habens super decem civitates, quia unum nimum decem lucrifecerat; et rursus de altero servo, qui unum nimum quinque lucratus fuerat: Et tu, inquit vers. 19, esio super quinque civitates, quod non est in specie, sed in genere ad rem significatam accomodandum; nec enim sensus est fore ut in celo homines aut civitatibus, aut ulli omnino officio præbentur, sed hoc tantum fore ut pro suis meritis præmia illi majora accipiant, alii minora; sed ex consuetudine, aut Christus, aut evangelista non verba, sed sensum Christi exprimens dixit: *Esio super decem civitates quia de rege loquebatur, et regem consecutum est benemeritum viros gubernandis præficere civitatibus. Undecima pars est vers. 24: *Accedens autem, et qui unum talentum acceperat, ait: Domine, scio quia homo durus es; meis ubi non tenuisti; et congregas ubi non sparsisti;* quam nonnulli auctores necessarium et propriam parabolæ partem facere videntur, quòd id Christus, vers. 26, concedere videatur. Itaque quidam interpretantur: *Meis ubi non tenuisti, id est, gentes sine lege justitias, et justitiam ab illis colligis, in quorum animis legis sementem non feceras, cujus interpretationis auctor est Hilarius, D. verò Hieronymus: *Meis ubi non tenuisti, id est, non solum ab his quibus aut Mosaicam, aut evangelicam legem tradidisti, sed etiam à philosophis, qui sine lege vivunt, bona opera requiris. Ego hanc non arbitror partem esse parabolæ sed adjectivam quoddam supplementum ad præcedendam verò similem narrationem, nec enim credibile est quemquam datum à Christo ita fuisse responsum esse; sed fuit vero simile ita fuisse negligentem verum domino tradite pecunie rationem exigenti responsum, ut in illum negligentem suæ culpam rejiceret, et suam inertiam domini severitate excuseret. Quod ergo sequitur, vers. 26: *Serve male et pigre, sciebas quia meto tibi non semino, et congrege ubi non sparsi, non ita accipiendum est quasi quod malus ser-*****

vus dixerat, bonus Dominus verum esse fateatur; sed ita quasi non ex veritate, sed ex servi, quocum dominus loquebatur, opinione dictum sit. Voluit enim illum propriis verbis coarguere, quemadmodum Lucas expressit, c. 19, 22: *De ore tuo te iudico, serve nequam*. Id Euthymius adnotavit. Duodecima est vers. 27: *Oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis, quos te quidam interpretantur: Oportuit ut verbum Dei, quod tibi commissum fuerat, cum aliis etiam Ecclesie doctoribus communicare, qui idem alios docere possent, quâ communicatione fuisset multiplicatum, quemadmodum ad Timoth. scribit D. Paulus, 2 Epistolâ, cap. 2, 2: *Et quæ audistis à me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt et alios docere*. Ita Origenes, Hieronym., Bedæ et Euthym. Alii nummularios populum esse dicunt, et omnes qui Evangelium audire possunt, quibus dum verbum Dei explicatur, magis ac magis crescit. Ad hunc modum Chrysostomus, Hilarius, auctor Imperfecti, Theophylactus etiam, Hieronymus et Beda interpretantur. Jam supra monuimus per talentum non solû verbum Dei esse intelligendum; quapropter hæc duæ interpretationes, etsi aliquæ ex parte veræ sunt, tamen plenæ non sunt atque perfectæ. Itaque non existimo nimis subtiliter disquirendum esse quid significet pecuniam committere nummulariis; neque enim, ut arbitror, necessaria parabolæ pars est; hoc tantum significat, gratiam quam à Deo acceperimus, omni studio diligentia, omni arte multiplicandam, quemadmodum diligentes mercatores solent pecuniam, ne otiosa jaceat, nummulariis in fœnus dare. Posuit autem Christus exemplum in re usitatisimâ, et in unâ specie ex quâ totum genus intelligeretur. Nec enim vult Deus ut malis artibus gratiam multiplicemus, nec fœnus et usuram probat; sed negotiatoris diligentiam requirit quemadmodum cum servum illum laudat, qui domino suo centum cados olei debebat, dixit: *Accipe cautionem tuam, et sede, cito scribe quinquaginta*, Lucæ 16, 6, cùmque ejus exemplo jubet nos facere amicos de mammonâ iniquitatis; non enim servi fraudem approbavit, sed industriam atque prudentiam, quâ vult nos etiam in divinis rebus uti. Sunt qui duo verba, *serve male et piger*, ita distinguant, ut malum, quia infidelis, pigrum, quia negligens fuerat, appellaverit, ut Origenes, Hieronym., Beda, et auctor Imperfecti. Decima tertia est eodem versu: *Et veniens ego recepissem utique, quod mecum est, cum usurâ*. Usuram Origenes, Hilarius, Chrysostom., Hieronym. et omnes, quos supra diximus*

Vers. 15. — Talenti nomine non gratia gratum faciens, sed gratis data utilitati debet, que ad aliorum utilitatem conceditur. VIRTUTEM: Gr. *εὐδοκίαν, facultatem*: non quod dona supernaturalia dentur à Deo secundum vires naturales: sed more humano loquitur, quod homines soleant pecuniam servis ad lucrum faciendum distribuere spectatâ singulorum industriâ. Quamquam plerumque gratiæ gratis date ad aliorum utilitatem concessæ pro ratione facultatis naturalis dari solent, ut scientiæ majoris quâ plus ingenio valent: sed ipsos ad accipiendâ dona facti idoneos.

Vers. 21. — *INTRA IN CAUDUM, INTRA IN DOMUM,*

per talentum Dei verbum interpretari, auditorum fructum et utilitatem intelligunt; accommodatè id quidem, sed angustè, quia, ut docuimus, latius patet sententia. Melius auctor Imperfecti per usuram gratiæ et justitiæ incrementum intelligit, quod accepta gratiâ bene ac graviter utentibus semper accidit. Ex utraque interpretatione una confici potest, quæ Christi sententiam exæquet, et usurâ nomine quidquid utilitatis, aut illi qui gratiam accipit, aut aliis quibus per eam ministravit, intelligamus. Decima quarta est, vers. 28: *Tollite itaque ab eo talentum*, quod Origenes sic exponit, quasi docendi gratia negligentibus doctoribus auferatur. Hoc etiam generaliter interpretor. Dei dona iis qui non bene illis utantur tolli solere, quod et præcipuè et semper in gratiâ gratum faciente verum est, in aliis sedè; nec enim eadem docendi et vaticinandi donum, et alia ejusmodi generis continuo, si quis illis abutatur, auferuntur. Decima quinta videtur potest, quod eodem loco dicitur: *Et date ei qui habet decem talenta*; sed hanc non existimo propriè partem esse parabolæ; nec enim eadem gratia quæ uni tollitur, alteri datur; sed dictum id est, quia aut ita inter homines fieri solet, ut pecunia ab infideli, et negligenti servo ablata, fidei ac diligenti tradatur, aut quia vero simile erat id dominum facturum fuisse, quamvis non idem Deus faciat; non ergo significatur quod Deus faciat, sed quod negligentes, quod diligentes homines mereantur. Potest lector aliquis dubitare quomodò post judicium rationes ponendæ sint, gratia aliis auferenda, aliis conferenda sit, non quidem eadem; id enim jam docuimus faciendum non esse; sed alia atque alia. — Respondeo, aut id non pertinere ad finem propositæ parabolæ, nec esse ad sententiam accommodandum, aut si pertinet, non de ultimo, sed de quotidianis privatisque judiciis intelligendum, quavis propriè parabola ad ultimum judicium spectet. Judicat enim quotidie homines Deus, et indignis gratiam auferit, dignis auget. Hactenus exposita parabola est; sequitur parabolæ conclusio generali comprehensa sententiâ:

Vers. 29. — *OMNI ENIM HABENTI DABITUR, ET ABUNDABIT*. Origenes ad hunc modum exponit: *Omni habenti ex se fidem dabitur gratia, quam ex se non habet; quem errorem, ut cavere, supra lectorem monuimus; eodem serò modo auctor Imperfecti, Hieronymus et Beda, nisi quod non dicunt fidem quamquam ex se habere. Potest, inquit Hieronymus et sic intelligi ei quæ fidem habet, et bonam in Domino voluntatem, etiam quid minus in opere ut homo habuerit,*

ut sis particeps gaudii mei; fructus bonis meis.

Vers. 27. — *OPORTUIT ERGO*, etc. More humano loquitur, ut solent domini divites et avari, Deus à nobis exigit lucrum non usurarium, ut ille dicit, sed verum et sanctum: cui plus datum, ab eo plus requiritur. Cum usura, malus ille servus hero sevitiam, et avaritiam exprorbando se excusatum putabat: in quo ipse se condemnabat: nam si ita res erat, debuit transire pecuniam tradere.

Vers. 29. — *HABENTI DABITUR*. Merces ampla dabitur pro bono usu talenti à Deo accepti.

dabitur à bono iudice; qui autem fidem non habuerit, etiam cæteras virtutes, quas videbatur naturaliter possidere, perdat. Hilarius verò: *Omni habenti Evangelium, et lex etiam dabitur, non recipienti autem Evangelium, lex etiam auferetur*. Ego utrumque accommodatè ad rem subjectam interpretandum esse arbitror. Agebatur de duobus servis, quorum alter plus pecuniæ reddiderat quam acceperat, alter tantundem: *Ecce, inquit, habes quod tuum est*; significatur ergo non quidem generaliter omni habenti dari, et omni non habenti auferri; sed omni qui plus habet gratiæ quam acceperat, quia eam adhibita diligentia multiplicavit, majorem quoque dari gratiam, et omni qui gratiam quam accepit non multiplicat, sed otiosam et inutilem retinet, eam ipsam quam habet gratiam auferri, quia indignum se reddidit ut haberet. Queritur à quibusdam, cur non dixerit: *Et id quod habet, sed: Id quod videtur habere*. — Respondet Hieronymus suam de fide interpretationem sequens: *Quidquid sine fide Christi est, non ei debet imputari, qui malè eâ abusus est; sed illi qui malo etiam servo naturæ bonum tribuit*. Auctor verò Imperfecti: *Quia fides, quæ sine bonis operibus est, verâ fides non est; sed videtur esse, quod idem alicubi Gregorius scripsit; sed nolant dicere fidem sine operibus veram fidem non esse, sed inutilem, inanem, mortuam, quemadmodum divus Jacobus appellavit*. Veram ergo rationem, cur Christus dixerit: *Quod videtur habere*, esse puto, quod servus ille, qui pecuniam in terram defoderat, perinde pecuniam habebat ac si non haberet, quia otiosa et inutilis erat; significat ergo eos qui similitur gratiam Dei habent, ita ut per eam nihil boni agere conentur, non tam habere quam habere videri gratiam. Dicit aliquis: *Si verè gratiam habet, qui sic habet, quomodò dixit paulo ante: Non habenti? Jam diximus illud, non habenti, non esse ad acceptam gratiam referendum, sed ad gratiæ incrementum, quod cum habere deberet, non habet; nam servus ille talentum quod acceperat, habebat; sed lucrum non habebat; de luero ergo dictum est, non habenti, de talento verò, quod habebat quidem, sed inutiliter, et non aliter quam si non haberet, dictum est, quod sequitur: *Et quod videtur habere auferetur ab eo*.*

Vers. 30. — *IN TENEBRAS EXTERIORIS*. De tenebris exterioribus, cap. 8, 12, à nobis dictum est.

Vers. 31. — *CUM VENERIT FILIUS HOMINIS*. Videtur explicatio hæc esse parabolæ præcedentis; declarat enim Christus quomodò in judicio rationes cum servis suis positurus sit, ut dixerat vers. 19, quemadmodum auctor Imperfecti adnotavit. Cur filius hominis Christus appelletur, diximus, cap. 8, 20.

IN MAJESTATE SUA, id est, ostendens majestatem suam, quam tunc, cum hæc diceret, non ostendebat. Opposit enim tacite presenti futurum tempus, et primo adventu secundum. Probabile, quod Chrysostomus et Hieronymus existimant, propterea Christum de futurâ suâ majestate et gloriâ mentionem intulisse; quia paulo post mortem erat aditurus, ut presentem infirmitatem futura compensaret gloria,

S. S. XXI.

et discipulorum animos, ne in fide mutarent, erigeret, quod et aliis locis fecisse sæpè supra observavimus.

ET OMNES ANGELI CUM EO. Omnes angelos cum eo venturos dicit, et ut declarat omnes illius esse et ut futuram adventus sui majestatem ante oculos ponat; quemadmodum enim regem in publicum alicujus magnæ rei causâ procedentem omnes ejus ministri prosequuntur, ita omnes angeli Christum ad judicium venientem comitaturi sunt. Venient etiam omnes, ut putat Chrysostomus, ut testes sint actionum eorum qui judicandi sunt, quia omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis, ad Hebræos, 1, 14.

TUNC SEDEBIT. Non significat ante non esse sessurum; sed etiam nunc ad dexteram Patris, quæ sedes majestatis est; sed tacita est antithesis inter tempus secundi adventus et primi, cum hæc Christus dicebat; nondum enim sedebat in sede majestatis sue. Nec loquitur de veritate, sed de demonstratione majestatis; verè enim etiam nunc sedet, sed homines non vident, tunc sedentem videbunt; propterea dicit tunc sessurum esse.

SUPER SEDEM MAJESTATIS SUE, *ἐξ ἑσθρῶν, gloriæ suæ*; hebraismus, pro *super sede suâ gloriosâ et illustri*. Disputat Origenes, tractatu in Mattheum, 34, qualis ea sedes futura sit; existimat autem per sedem, aut sanctorum perfectiones atque virtutes intelligendas, in quibus Christus sessurus dicitur, quia sanctis comitatus veniet, ut in ipsis quodammodo insidere videatur; pertinet autem hoc ad regiam majestatem, solent enim imperatores aliquando principum humeris gestari (eamdem interpretationem auctor Imperfecti videtur approbare); aut angelos, qui propterea throni nominantur ad Coloss. 1, 16, quod super eos Deus sedeat, Psalm. 98, 1: *Qui sedet super cherubim, moveatur terra*; et Psalm. 79, 2: *Qui sedes super cherubim manifestare coram Ephraim, Benjamin et Manasse*. Beda sedem majestatis Christi Ecclesiam interpretatur, quæ quasi tribunal ejus est. Hæc omnia etsi speciem habent probabilissimam, plus habent allegoriæ quam literalis interpretationis. Itaque in re proorsus incertâ, quod vero mihi videtur esse simillimum sequor, Christum super nubem aliquam lucidam et illustrem sessurum esse, et quia nube vectus in celum est, Act. 1, 9, et vers. 11, eodem modo dicitur esse venturus; quamvis id non tam ad nubem quam ad veritatem adventus referri posse sciam, et quia ubique in nubibus cœli venturus dicitur, ut cap. 24, 30, et 26, 64, et quia per nubem videtur semper divina majestas declarari, ut cap. 17, 5, et Exodi 16, 10.

Vers. 32. — *ET CONGREGABUNT ANTE EUM OMNES GENTES*. Hæc etiam Origenes disputat, an omnes omnino gentes congregandæ sint, an ille tantum quæ tunc in vivis fuerint, aut soli Christiani; et ii an omnes, an ii tantum qui, ut ait D. Paulus, residui fuerint; et ille et Euthymius existimant solos congregandos esse Christianos, quia ceteri jam judicati sunt, ut

(Trente-quatre.)

ait divus Joannes, cap. 5, 18. Beda quatuor hominum ordines esse dicit; alii enim, inquit, non judicabuntur, sed judicabunt, ut apostoli, quibus dictum est: *Sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel*, cap. 19, 28; et de quibus ait D. Paulus: *Nescitis quia angelos judicabimus*, 1 ad Cor. 6, 5; alios, qui judicabuntur, non judicabunt; salvi tamen erunt, ut illi quibus dicitur: *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi; esurivi enim, et dedistis mihi manducare; sitiivi, et dedistis mihi bibere*, infra, vers. 54, 55; alii nec judicabunt, nec judicabuntur, sed peribunt; quales erunt omnes qui extra Ecclesiam reperiuntur, de quibus dicitur Psalm 1, 5: *Non resurgent impij in judicio*; alii non judicabunt, sed judicabuntur, et judicio condemnati peribunt, ut illi quibus dicitur: *Discedite à me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo, et angelis ejus; esurivi enim, et non dedistis mihi manducare*, infra, vers. 41 et 42. Scriptura ubique omnes homines staturus esse dicit ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit in corpore, sive bonum, sive malum, ad Romanos, 14, 10, et 2 ad Cor. 5, 10. Quod autem ait D. Joannes, c. 5, 18: *Qui non credit, jam judicatus est, recte theologij interpretari solent, non enim verus ut ejus causa in judicio discutatur, et ut eorum verbis utar, jam judicatus est judicio discessionis, quo minimè indiget, sed nondum judicatus judicio approbationis. Denique sensus est: Adeo mala est ejus causa, ut opus non sit ut in judicium tractanda deferatur; cum enim non credat, se ipse condemnat, sicut de hæreticis dicit D. Paulus, ad Titum 5, 11: *Subversus est, qui ejusmodi est, et delinquit, cum ut proprio judicio condemnatus. Solent in schola à theologis quadam objici: primum, quòd illa verba: Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare, et illa his contraria: Esurivi, et dedistis mihi manducare, non possunt ad omnes homines pertinere. Multi enim damnandi sunt, qui esurientem Christum non viderunt, cum illum penitus ignorarent, nec scirent pauperes ejus personam gerere; deinde infantes, qui aut salvandi aut damnandi sunt, nec propterea salvabuntur, quia Christum esurientem paverunt, nec propterea damnabuntur, quia non paverunt; non ergo in judicium venturi sunt. Una est injusmodi ad omnes objectiones et expedita responsio: Christum unam speciem pro toto genere possidisse, sicut in exemplis facere consuevimus; nec enim omnibus qui salvandi sunt, dicitur est: *Esurivi enim, et dedistis mihi manducare*, nec omnibus qui damnandi: *Esurivi, et non dedistis mihi manducare*; sed quibusdam; hoc enim exemplo tantum docere voluit se neminem temerè aut salvatorum, aut damnatorum esse, sed justissimè de causâ, eâque publicè et coram hominibus declaratâ, quemadmodum in forensibus sententiis fieri solet; unde videtur Christum metaphoram sumere voluisse. Ergo et infantes et infideles omnes judicabuntur; sed illis,**

Vers. 54 et 55. — Etsi hæc narratio est captivi nostro accommodata, non dubium tamen est, quin Christus hæc et alia ejusmodi sit diciturus. Esurivi,

cur aut salventur, aut condemnentur, alia reddetur causa. Potest aliquis dubitare cur potius dixerit congregabuntur omnes gentes, quam omnes homines; fortasse quia illud plus ponderis habebat: explicatur enim nomine omnium gentium non solum omnium hominum multitudinem, sed etiam varias; et faciebatur judicis majestatem, ut explicaretur eum diversarum gentium judicem futurum esse.

Vers. 55. — ET STATUIT OVES QUIDEM A DEXTRIS SUTS, HÆDOS AUTEM A SINISTRIS. Minimè dubium est bonos oves, malos hædos appellari: cur autem? id est dubium. Origenes, Euthymius, et Theophylactus bonos quidem oves, quia mites sunt; malos hæros, quia asperi et per prærupta ascendentes, id est, non rectâ et planâ incidentes viâ, vocari putant. Hilarius verò, et Chrysost., itemque Euthym. et Theophylact., bonos oves, quia utiles et fructuosi; malos hæros, quia infructuosi sunt. Credo ego primum propterea Christum ovium et hædorum metaphorâ usum fuisse, quia versus præcedenti dixerat: *Et separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hædis*; per oves autem bonos, per hædos malos intelligi voluisse, quia oves hædis meliores sunt. Eademque de causâ dicit se oves ad dexteram, hædos ad sinistram positurum esse, quia locus dexter sinister honorificentior est, quemadmodum et Hilarius indicavit, cujus sententiam magis pro quam illam Origenis, Hieronymi, Bedæ et auctoris operis Imperfecti, qui existimant propterea bonos ad dexteram, malos ad sinistram futuros esse, quòd in Scripturis sacris dextera bonum, sinistra malum significare solet, ut Ecclesiasticus 10, 2: *Cor sapientis in dextera ejus, et cor stulti in sinistra illius*; id est, cor sapientis semper bonum, cor stulti semper malum cogitat. Solet queri ubi infantes futuri sint, qui sine Baptismo ex hæc vitâ decesserunt, cum non sint propter opera, sed propter vitiosam originem, condemnandi. Certus et minimè hæsitans, respondeo ad sinistram futuros esse, sicut ad dexteram alios infantes, qui non propter bona opera, sed propter suscepti Baptismi gratiam, salvandi sunt. At in judicio, ut ex sententiâ manifestum videtur esse, non nisi de bonis malisque operibus agetur. Id constanter nego: merita enim eujusque ponderabuntur, que non semper in operibus, sed in solo aliquando animo, in solâ gratiâ, in solâ origine consistunt; sed, ut diximus, non fuit Christo propositum omnes causas, cur alii salvandi, alii damnandi essent, explicare; sed exemplum tantum in unâ specie proponere, ex quo alix etiam species et causæ intelligerentur.

Vers. 54. — TUNC DICET REX. NON VOCAVERAT SE REGEM ANTE, sed hominem, et filium hominis; et apud Lucam, hominem nobilem qui peregrè profectus esset ut regni capesseret possessionem; nunc vocat regem, quia de eo tempore loquitur, quo accepto jam regno rediturus est; tum etiam, quia ante nondum regiam

Hæc ad solos qui crediderunt et secundum fidem non vixerunt, pertinere August., 1. de Fide et Operibus, cap. 15, existimat.

descriperat majestatem; nunc eâ descriptâ merito se regem appellat.

HIS QUI A DEXTRIS EJUS ERUNT. Incipit ab honorabilioribus, morem hominum observans; aut, ut ait auctor Imperfecti, propterea ab his qui à dextris futuri sunt, id est, à bonis, initium sumpturus est, quia propensior est ad salvandum, quam ad condemnandum.

VENITE. Vocat eos ad se, quia vult regni sui participes facere, sicut dicit apud Joannem, cap. 12, 26: *Si quis mihi ministrat, me sequatur; et ubi sum ego, illic et minister meus erit*; quia ergo ipse paterni regni possessionem ceperat, ad eandem possessionem servos vocat, cum dicit, *venite*; loquitur enim, quasi continuo in cælum rediturus, vulque ut se servi sequantur.

BENEDICTI PATRIS MEI. Quidam sic interpretantur: quos Pater meus multis beneficiis cumulavit, quia benedicere in Scripturis beneficiis afficere significare solet; non probo, nec enim de præteritis beneficiis intelligi videtur posse, quæ majora fortasse multis eorum qui damnandi sunt collata fuerunt; sed referendum hoc est, nisi fallor, ad futuram gloriam ad quam eos Christus invitat. Itaque benedicti Patris mei perinde est, ac si dicat, dilecti à Patre meo, et ab eâternâ vitâ donandi; ut supra, cap. 21, 9, cum populus Christo diceret: *Benedictus, qui venit in nomine Domini*, non acceptam prædicabat gratiam, sed futuram illi à Deo præcebat. Itaque eorum sententiam nequam probo, qui hoc ad prædestinationem revocant, quasi tacite reddatur causa cur salvi fiant, quia nimirum benedicti Patris, id est, ab eo prædestinati sunt.

POSSIDETE. *22. 23. 24. 25.* hæreditatem regni capite; quo verbo Calvinistæ insolenter insultant, quasi hic omne nostrum meritum aboleatur. Si enim, inquam, hæreditas est, merces non est; neque labori et merito, sed origini datur, quia filii Dei sumus; si autem filii et hæredes, ut nos D. Paulus argumentari docuit; filii autem per fidem sumus; fides eorum opinio hæresis est; ita omnis res concidit in nihilum. Vitam æternam in Scripturis mercedem appellari negare non possunt, supra, cap. 5, 12, et cap. 6, 1, et cap. 10, 41, 42, et cap. 20, 8, ubi de hæc etiam re nonnulli disputavimus, tum etiam 1 ad Cor. 5, 8, 44, et 9, 18, et Apocalyps. 11, 18, et 22, 12; sed non deest hominibus ingeniosè hæreticis responsio, mercedem appellari, non quòd merces sit, sed quia sicut merces post laborem datur, quamvis non propter laborem. Insecta, si malignitate caret, miseranda; quia malignitati conjuncta est, irridenda. Si enim alius non esset locus, quam hic ipse, de quo disputamus, ex eo perspicuum esset vitam æternam non solum post operâ, sed etiam propter opera bonis dari, ideòque verè proprièque esse mercedem. Eodem enim modo, eodem contextu, isdem verbis, eodem sensu bonis dicitur: *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi; esurivi enim, et dedistis mihi manducare*; atque dicitur malis: *Ita, ma-*

ledicti, in ignem æternum; esurivi enim, et non dedistis mihi manducare; cum autem de malis agitur, manifestum est non solum consequentiam, ut hæretici putant, sed veram etiam causam significari: propterea enim damnantur, quia id verè proprièque meruerunt, Christum esurientem non pascentes; ergo et cum bonis dicitur: *Venite, possidete regnum; esurivi enim, et dedistis mihi manducare*; non solum consequentiam, sed vera etiam causa et meritum significatur. Sed ex aliis etiam locis clarius probari potest: propriè enim merces est, et hæretici ipsi confitentur, qua non solum post laborem, sed etiam propter laborem datur; dari autem propter laborem ex eo cognoscimus, quòd majori labori major datur, minori minor; at hoc eodem modo D. Paulus testatur dari vitam æternam, 1 ad Cor. 5, 8: *Unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem*; loquitur autem de eo qui plantat, et de eo qui rigat; quid est ergo secundum suum laborem, nisi qui plus laboravit, majorem; qui minus, minorem mercedem accipiet? Præterea, cum Christus dicit supra, cap. 10, 41: *Qui recipit prophetam in nomine prophete, mercedem prophete accipiet; et qui recipit justum in nomine justii, mercedem justii accipiet*, quis sanæ mentis dubitare potest majorem et minorem prophetæ ac justii mercedem distinguere voluisse; prout majoris meriti est prophetam quam justum quemlibet hospiti recipere, quem admittit eo loco probavimus? Cur ergo vita æterna hæreditas appellatur? Id, nisi errore suo cæci essent, facillè intelligere potuissent; nempè et merces et hæreditas est; merces, quia meritis, hæreditas, quia filiis datur. Sed illud ideo descript, quòd Deum hominum similem esse putaverunt, apud quo hæreditates temerè ac sine judicio quibusvis filiis bonis ac malis dari solent. Non ita Deus, qui dat regnum cælorum sois filiis, quia soli meruerunt; et non solum, quia filii, sed quia digni sunt; ideòque non æqualem omnibus partem, sed majorem melioribus, quod prudenter est patris facere. Scio Chrysostomum, Theophylactum, et Euthymium adnotasse in verbo *22. 23. 24. 25.* hanc vim inesse, ut significet non quoquo modo accipere, sed tanquam hæditarium, tanquam proprium, tanquam debitum; sed eos Calvinistas non esse ne Calvinus quidem ignorat, qui propterea quòd liberum arbitrium et honorum operum merita asserere solent, sæpè philosophos appellat.

PARATUM VOBIS REGNUM, id est, prædestinatam, ut cap. 20, 23, ubi pronomen vobis eandem vim atque illic relativum quibus habere arbitror; ut sensus sit vobis, id est, merentibus, sicut illic, *quibus paratum est à Patre meo*, id est, his qui illud meruerint; hæc enim causalem particulam, quæ versus sequenti ponitur, referendam esse quidam putant: *Esurivi enim*; ut hæc sit sententiâ: Possidete regnum quod propterea vobis Pater meus prædestinavit, quia esurivi, et dedistis mihi manducare, ut Chrysost. et Hieronym. interpretantur. Quod an verum sit, non est hic locus disputandi; illud tantum dico, videri mihi Christum glorificationis potius, de qua agebat, quam prædesti-

nationis causam reddere voluisse, ut ex antithetio manifestum est : *Discedit in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus; esurivi enim, et non dedistis mihi manducare.* Hic enim cum eodem loquatur modo, non reddit causam cur illis jam inde ab æternitate ignis paratus sit, sed cur in ignem mittatur : imò ne illis quidem, sed diabolo et angelis ejus ignem illum paratum fuisse dicit; quod, ut postea docuimus, ratione non vacat. Eodem ergo modo hic intelligenda sunt verba, *venite, possidete regnum. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare.*

VERS. 53. — *ESURIVI ENIM.* Paulò ante Calvinii interpretationem refutavimus, qui particulam *enim*, non causam, sed consequentiam significare dicit. Potest aliquis dubitare an hæc ipsa verba, quæ hic ponuntur, Christus sit in judicio pronuntiaturus. Legi enim nonnullos recentiores interpretes qui negarent; quod nescio, an sine temeritate fieri possit. Illud ergo vero simile esse arbitror non hæc solum, sed alia etiam nonnulla, quæ aut Christus non dixit, aut evangelista non expressit, in illo judicio dicturum esse. Nec enim, ut supra disputavimus, omnes qui regnum cælorum accepturi sunt, propterea sunt accepturi quòd esurientem paverint Christum, et est credibile unicuique, cur eum ad regnum cælorum adducit, rationem expositorum : hoc enim et ad iudicium officium, et ad beatorum gloriam pertinebit. Cur ergo de his tantum qui se esurientem paverant, mentionem fecit? Supra respondimus unam speciem loco exempli pro toto genere posuisse; ideò autem hæc potius quam aliam bonorum operum speciem proposuit, quia nihil nobis magis commendatum esse voluit, quam eam charitatem quæ erga proximos esset, quæ ipsa, quamvis multas habeat species, in hæc potissimum observatur, si esurientes pauperes alamus, quemadmodum Euthym. adnotavit.

VERS. 57. — *TUNC RESPONDERUNT JUSTI :* QUANDO TE VIDENS ESURIENTEM? Putat Origenes, et auctor Imperfecti, justos hoc non oblivione, sed humilitate, responsuros esse, quasi non agnoscentes in se virtutem illam charitatis, cujus causâ à Christo laudati essent. Potius credo ideò ita responsuros, quòd Christi verba non intellexerint, non enim ignorare poterunt se aliquando pauperes Christi causâ pavisse; sed quia Christus non est dicturus : *Esurient enim pauperes, et dedistis eis manducare, sed esurivi, et dedistis mihi manducare,* et scient se nunquam Christum ipsum pavisse, interrogabant : *Quando te vidimus esurientem?* Id constat ex Christi explicatione, versu 40.

VERS. 40. — *QUAMDIU, &c.* Quatenus fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis; id est,

VERS. 40 et 41. — *QUAMDIU FECISTIS, &c.* In quantum fecistis. *Discedit à me, poena damni hæc voce exprimitur, ut poena sensus per ignem paratum diabolo,*

quod illis fecistis, mihi fecistis, sicut et versu 45 loquitur.

VERS. 41. — *DISCEDITE A ME;* id est, procul abite, nihil enim mihi vobiseum est; non novi vos, quemadmodum fatuus virginibus dixit supra, vers. 12.

MALEDICTI. Observavit Orig. et Chrysost. non dixisse, *maledicti Patris mei, sicut justus dixerat, vers. 34: Venite, benedicti Patris mei, quia Deus non maledictionis, sed benedictionis, non poenæ, sed præmii auctor fuit; non quòd non etiam poenæ auctor fuerit, sed quòd præmia libenter et ex animi propensione, poenam invitum quòdam modo, ut justitiae suæ satisfaceret, præparaverit.*

IN IGNUM ÆTERNUM. Refellit his verbis antiquus Origenistarum error, qui poenas inferni sempiternas futuras esse negabant, adversus quem Beda et Theophylactus hoc loco disputant. Quamquam Origenes, tractatu 34, hunc locum edisserens, benè de poenarum æternitate sentit. Disputatur à theologis, an verus ille sit ignis. Duo in eâ re certa sunt : alterum, quod fides docet, vera esse supplicia quæ non cogitatione solum, sed sensu tactuque percipiuntur; alterum minis certum, quia fides non docet, sed tamen omnium ferè veterum auctorum testimoniis confirmatum, ignem illum non ejusdem atque nostrum esse conditionis, quemadmodum Origenes, homilia 9 ad diversos, et tract. 34 in Matth., et Ambrosius, in Commentariis in cap. 14 Lucae, et Hieronymus in cap. 65 et 66 Isaie, et Damascenus, lib. 4 de Fide, cap. ultimo tradunt. Inde tamen non sequitur verum ignem non esse, quod etsi nonnulli negant, non videtur sine temeritate negari posse, quia ubique Scriptura poenas illas inferni ignem appellat; quæ, si metaphora, non veritas esset, aliter aliquando vocarentur, minusque frequenter ignis dicerentur.

QUI PARATUS EST DIABOLO, ET ANGELIS EJUS. Non dixit, qui paratus est vobis, sicut de regno cælorum dixerat, vers. 34 : *Possidete paratum vobis regnum, quia Deus omnes homines vult salvos fieri* (1 Timoth. 2, 4); et quia *Deus mortem non fecit; fecit enim hominem rectum, et ipse infinitis se miscuit questionibus* (Sapient. 1, 15; Ecclesiast. 7, 30). Regnum ergo cælorum ab omni æternitate omnibus hominibus (si salvi esse vellent) præparavit : ignem autem æternum non nisi necessitate, et quodammodo coactus, ut angelorum puniret audaciam; ita Origenes, Chrysost., Theophylactus, et Euthy. Eadem fortasse de causâ non dixit, qui paratus est à constitutione mundi, sicut de regno cælorum dixerat, eodem cap., versu 34, quia nimirum regnum cælorum, quòd sua sponte propter homines fecerat, à mundi constitutione præparaverat; id est, antequam homines ipsos faceret. Ignem verò non nisi peccato coactus, ideò non à constitutione, sed post constitutionem mundi, et post peccatum illum præparavit.

CAPUT XXVI.

1. Et factum est : cum consummasset Jesus sermones hos omnes, dixit discipulis suis :

2. Scitis quia post biduum Pascha fiet, et Filius hominis tradetur et crucifigatur.

3. Tunc congregati sunt principes sacerdotum, et seniores populi, in atrium principis sacerdotum, qui dicebatur Caïphas :

4. Et consilium fecerunt ut Jesum dolo tenerent et occiderent.

5. Dicebant autem : Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo.

6. Cum autem Jesus esset in Bethaniâ, in domo Simonis leprosi,

7. Accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi, et effudit super caput ipsius recumbens.

8. Videntes autem discipuli, indignati sunt, dicentes : Uti quid perditio hæc?

9. Potuit enim istud venditari multò, et dari pauperibus.

10. Sciens autem Jesus, ait illis : Quid molesti estis huic mulieri ? opus enim bonum operata est in me;

11. Nam semper pauperes habetis vobiscum : me autem non semper habetis.

12. Mittens enim hæc unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit.

13. Amen dico vobis, ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium in toto mundo, dicetur et quòd hæc fecit in memoriam ejus.

14. Tunc abiit unus de duodecim, qui dicebatur Judas Iscariotes, ad principes sacerdotum,

15. Et ait illis : Quid vultis mihi dare, et ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos.

16. Et exinde quærebatur opportunitatem, ut eum traderet.

17. Primò autem die azymorum, accesserunt discipuli ad Jesum, dicentes : Ubi vis paremus tibi comedere pascha?

18. At Jesus dixit : Ite in civitatem ad quemdam, et dicite ei : Magister dicit : Tempus meum propè est : apud te facio pascha cum discipulis meis.

19. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Jesus, et paraverunt pascha.

20. Vespere autem facto, discumbebat cum duodecim discipulis suis.

21. Et edentibus illis, dixit : Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est.

22. Et contristati valde, coeperunt singuli dicere : Numquid ego sum, Domine?

23. At ipse respondens, ait : Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet.

24. Filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de illo : vae autem homini illi per quem Filius hominis tradetur : bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.

25. Respondens autem Judas, qui tradidit eum,

CAPITRE XXVI.

1. Jésus, ayant achevé tous ces discours, dit à ses disciples :

2. Vous savez que la Pâque se fera dans deux jours, et le Fils de l'homme sera livré pour être crucifié.

3. En ce même temps les princes des prêtres et les anciens du peuple s'assemblèrent dans la salle du grand prêtre appelé Caïphe,

4. Et tinrent conseil ensemble pour se saisir de Jésus par ruse, et le faire mourir;

5. Et ils disaient : Il ne faut pas que ce soit pendant la fête, de peur qu'il ne s'excite quelque tumulte parmi le peuple.

6. Or, comme Jésus était en Béthanie, en la maison de Simon le lépreux,

7. Une femme vint à lui avec un vase d'albâtre plein d'un parfum de grand prix, qu'elle lui répandit sur la tête, lorsqu'il était à table.

8. Ce que ses disciples voyant, ils en furent choqués, et dirent : Pourquoi cette perte ?

9. Car on aurait pu vendre ce parfum bien cher, et en donner l'argent aux pauvres.

10. Mais Jésus sachant ce qu'ils disaient, leur dit : Pourquoi faites-vous de la peine à cette femme? Ce qu'elle vient de faire pour moi est une bonne œuvre.

11. Car vous aurez toujours des pauvres avec vous; mais vous ne m'aurez pas toujours.

12. Et lorsqu'elle a répandu ce parfum sur mon corps, elle l'a fait pour m'ensevelir.

13. Je vous le dis en vérité, partout où sera prêché cet Évangile, dans tout le monde, on racontera à la louange de cette femme ce qu'elle vient de faire.

14. Alors l'un des douze, appelé Judas Iscariote, s'en alla trouver les princes des prêtres :

15. Et il leur dit : Que voulez-vous me donner, et je vous le livrerai? Et ils s'engagèrent à lui donner trente pièces d'argent.

16. Et dès lors il cherchait une occasion favorable pour le livrer.

17. Or, le premier jour des azymes, les disciples vinrent à Jésus, et lui dirent : Où voulez-vous que nous vous préparions la pâque à manger?

18. Jésus leur répondit : Allez dans la ville chez un tel, et lui dites : Le maître vous envoie dire : Mon temps est proche; je viens faire la pâque chez vous avec mes disciples.

19. Les disciples firent ce que Jésus leur avait ordonné, et préparèrent la pâque;

20. Le soir donc étant venu, il se mit à table avec ses douze disciples.

21. Et lorsqu'ils mangèrent, il leur parla ainsi : Je vous dis en vérité, que l'un de vous doit me trahir.

22. Ce qui leur ayant causé une grande tristesse, chacun d'eux commença de lui dire : Serait-ce moi, Seigneur ?

23. Il leur répondit : Celui qui met la main au plat avec moi, est celui qui me trahira.

24. Pour ce qui est du Fils de l'homme, il s'en va, selon ce qui a été écrit de lui; mais malheur à l'homme par qui le Fils de l'homme sera trahi; il vaudrait mieux pour lui qu'il ne fût jamais né.

25. Judas, qui fut celui qui le trahit, prenant la pa-